

Hogyan éljünk együtt? A mindennapok bölcseleti fogalmakban

Konferencia a Budapesti Metropolitan Egyetem
Művészeti és Kreatívipari Karának rendezésében

2025. szeptember 11-12.

A Budapesti Francia Intézet auditóriumában

Absztraktfüzet

Ez évi konferenciánkkal a *Hogyan éljünk együtt?* című előadássorozat célkitűzéseinek fényében, egyúttal annak folytatásaként és összegzéseként arra törekszünk, hogy olyan mindenki által ismert kifejezéseket és fogalmakat magyarázzunk meg közérthetően, de tudományos igénnyel, melyek társadalmi és kulturális életünk alapját képezik.

A konferencia egyedisége módszertani megközelítésében rejlik: egyszerre ötvözi a társadalomtudományos diskurzus elemzést, a filozófiai értelmezést és a művészeti példák reflexióját. A *Hogyan éljünk együtt?* sorozat célja, hogy a társadalomtudományos és művészeti gondolkodás eredményeit elérhetővé és értelmezhetővé tegye.

Megközelítésünk egyszerre törekszik a kiválasztott jelenségek feltárására, valamint a körülöttük sűrűsödő, olykor követhetetlennek tűnő beszédrendek szétválasztására, érthetővé tételére. Ez azért módfelett fontos, mert léhelyzetünk meghatározza cselekvési feltételeinket, így az előadássorozatunkban alkalmazott diskurzus elemzés lehetővé teszi azt, hogy kritikai szempontból közelítsünk tárgyunkhoz. Ez a kritikai megközelítés azért lényeges, hogy ne csak gondolkodásunknak, de gyakorlati tevékenységünknek is új keretet tudjunk adni.

A különböző társadalomtudományi diszciplínák hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a leghétköznapibbnak hitt jelenségeket, folyamatokat, a személyes és személyek közötti viszonyokat ne csak átélni, hanem értelmezni és adott esetben alakítani is képesek legyünk. A fogalmi tisztázás segíthet abban, hogy a fiatalok körében egyre gyakoribb apátiát és tehetetlenségérzést oldjuk, sőt, akár felkelthessük az aktivitás, a részvétel és a felelősségvállalás szándékát és vágyát is. Legfontosabb célunknak azt tekintjük, hogy a társadalomtudományos és művészeti törekvések komoly szerepet játsszanak a mai magyar társadalom szemléleti megújulásában.

A konferencia nemzetközi szereplők bevonásával valósul meg, lehetőséget adva arra, hogy a vizsgált fogalmakat nemcsak helyi, hanem európai és globális kontextusban is értelmezzük. A rendezvény kiemelt meghívottjai Frédéric Worms, a párizsi École Normale Supérieure igazgatója, a Francia Etikai Tanács tagja, aki a kortárs francia filozófia egyik meghatározó alakja, illetve Rényi András művészettörténész, esztéta, az ELTE Professor Emeritusa, nemzetközi konferenciák és kongresszusok rendszeres előadója.

Tematikus szekcióink olyan fogalmi tengelyek köré szerveződnek, melyek nemcsak elméleti szempontból izgalmasak, de közvetlenül kapcsolódnak mai társadalmi tapasztalatainkhoz is. Tervezett szekcióink: *Biztonság, Barát és idegen, Intimitás, Nevelés, Együttézés és áldozat, Fiatalság és öregség.*

A konferencián a METU oktatói mellett több jelentős magyar szakember is részt vesz, különböző diszciplínákból: filozófia, művészetek, szociológia, pedagógia, művészetelmélet és médiatudomány. A rendezvény célja, hogy interdiszciplináris párbeszédet kezdeményezzen, amely egyszerre támaszkodik az akadémiai tudásra és reflektál a kortárs valóság társadalmi, politikai és kulturális kihívásaira.

Tartalom

PROGRAM	4
ÉLNI? EGYÜTT? HOGYÉRTED EZT? (LIVING? TOGETHER? What do you mean ?) Frédéric Worms plenáris előadása (angol).....	5
BARÁT - FELEBARÁT - IDEGEN. <i>Idegenek egymás közt.</i> Kicsák Lóránt előadása (magyar).....	6
ART EDUCATION (angol nyelvű kerekasztal-beszélgetés)	7
EGYÜTTÉRTÉZÉS. Az együttérzés lehetetlensége és elkerülhetetlensége – társadalomelméleti reflexiók. Sik Domonkos előadása (magyar).....	9
ÁLDOZAT. Filmvetítéssel kísért kerekasztal-beszélgetés (magyar)	10
A köznapi vakság fenomenológiája: előítélet, tapasztalat és megértés. Rényi András plenáris előadása (magyar nyelven).....	12
SECURITY. Angol nyelvű előadás-szekció	13
INTIMACY. Finding the One. intimacy from a Sociological and Psychotherapeutic Perspective (angol nyelvű kerekasztal - beszélgetés).....	14
FIATALSÁG – ÖREGSÉG. (előadás, filmvetítés és kerekasztalbeszélgetés, magyar nyelven)	15

PROGRAM

szeptember 11. csütörtök

10.00 – 11.30

Keynote előadás: Frédéric Worms

Living? Together? What do you mean?

Délutáni szekciók:

13.00 – 14.00:

BARÁT – FELEBARÁT - IDEGEN.

Idegenek egymás közt. Kicsák Lóránt előadása (magyar nyelven)

14.30 – 16.00:

ART EDUCATION (angol nyelvű kerekasztal-beszélgetés)

Résztvevők: Pörcki Zsuzsa, Kerekes Anna, Zics Brigitta, Aline Caillet, Dmitry Kharshak, Széplaky Gerda, Ulbert Ádám

16.30 – 17.30:

EGYÜTTÉRTÉZÉS

Az együttértkezés lehetetlensége és elkerülhetetlensége – társadalomelméleti reflexiók. Sik Domonkos előadása (magyar nyelven)

18.00 – 20.00

ÁLDOZAT (filmvetítéssel kísért kerekasztal-beszélgetés, magyar nyelven)

Résztvevők: Jablonczay Timea, Zombory Máté, Vajda Júlia, Zsadányi Edit, Turai Hedvig, Stóhr Lóránt
Film: Ítéletlenül (Almási Tamás, 1991)

szeptember 12. péntek

10.00 – 11.30

Keynote előadás: Rényi András

A köznapi vakság fenomenológiája: előítélet, tapasztalat és megértés (magyar nyelven)

Délutáni szekciók:

13.00 – 14.30:

SECURITY (angol nyelvű előadás-szekció)

Résztvevők: Máriás Leonárd, Ullmann Tamás, Somogyi Hajnalka, Horváth Gideon

15.00 – 16.30:

INTIMACY

Finding the One. Intimacy from a Sociological and Psychotherapeutic Perspective (angol nyelvű beszélgetés)

Résztvevők: Fáber Ágoston, András Felícia

17.00 – 19.00:

FIATALSÁG - ÖREGSÉG (előadás, filmvetítés, kerekasztal-beszélgetés magyar nyelven)

Résztvevők: Csanádi Szilvia, Takács Ádám, Révész Bálint, Nemes Anna, Nagy Nikolett

Film: Nagy projekt (Révész Bálint, 2017)

ÉLNI? EGYÜTT? HOGYÉRTED EZT? (LIVING? TOGETHER? What do you mean?)

Frédéric Worms plenáris előadása (angol)

Nyilvánvaló, hogy élő lények vagyunk. És az is nyilvánvaló, hogy egyetlen élőlény sem élhet egyedül. Miért van akkor az, hogy az „együtt élni” korántsem tűnik magától értetődőnek, hanem inkább parancsnak, kívánságnak, és talán még problémának is, különösen ma? És mit mond ez nekünk kapcsolatainkról, és a kapcsolódásainkon túl, magáról az életről? Legyünk világosak: az „együtt élés” nem magától értetődő, mert kapcsolatainkban jelen van valami negatív is, a konfliktus, nem csupán a segítség és a szolidaritás. Ez visszavezet minket ahhoz a tényhez, hogy az „élni” sem magától értetődő, mindig veszélyben van, végső soron halálos veszélyben. Az „együtt élés” sem lehet magától értetődő, de épp ezért fontos, sőt létfontosságú! El kell kerülnünk a halált és a háborúkat! Hogyan kerülhetjük el egyrészt az idealista illúziókat, másrészt az együttélés örök konfliktusait is? És miért van ehhez szükségünk külön filozófiára, a „kritikai vitalizmusnak” nevezett filozófiai ágra, amely nem pusztán életfilozófia, hanem a halál minden formája ellen fellépő filozófia? Ezt fogjuk megcélozni mi is ezen a mai konferencián, egy ilyen létfontosságú kritikai kérdés kapcsán.

Prof. Frédéric Worms 2022 márciusa óta az **École Normale Supérieure – Université Paris Sciences et Lettres** igazgatója, a **CIEPFC**, a Kortárs Francia Filozófiai Tanulmányok Nemzetközi Központjának igazgatója, valamint számos publikáció szerzője. Filozófusként érdeklődési köre a gondoskodás és a demokrácia, a tudomány és a társadalom kapcsolatának, valamint a tudás terjesztésének vizsgálata. 2013 és 2021 között a **Francia Nemzeti Etikai Tanács (CCNE)** tagja volt.

BARÁT- FELEBARÁT- IDEGEN. *Idegenek egymás közt.* Kicsák Lóránt előadása (magyar)

Az előadás célja, hogy elgondolkoztasson bennünket azon a tényen, mennyire nagy hatással bírnak azok az alapfogalmak, amelyek a társadalmi létezésünket és magát a társadalmi realitást felépítik, meghatározzák és a mozgásait irányítják - miközben alig-alig körvonalazható pontos jelentésük és az általuk megjelölt létezők tulajdonságai. Az összes ilyen fogalom között kitüntetett helyet foglal el a mi és az ők, a közösséghez tartozók és a közösséghez nem tartozók megkülönböztetésére hivatott fogalmak, megnevezések. A "Hogyan élünk együtt?" kérdés talán első helyen hívja életre magából azt a kérdést, hogy kik és kikkel, illetve kikkel nem. A „mi” és a „nem-mi” (ők, azok, az idegen) megkülönböztetése végighullámszik az egész társadalmi létben, és alapvető szervező elvvé válik a társadalmi rendszer minden mozzanatában. Ez a distinkció komoly teherhordó funkciót tölt be, ezért különösen fontos megvizsgálni, hogy maguk a társadalom tagjai mennyire bizonytalanok a meghatározásában, illetve mennyire reflektálatlanul és tudattalanul működtetik. A kiemelt fogalompárok – felebarát és idegen, barát és ellenség, honpolgár és jövevény, tiszta és tisztátalan, becsületes és bűnöző, végső soron ember és nem-ember – nyomon követése lehetővé teszi, hogy betekintést nyerjünk abba, miként szerveződik és működik a társadalmi világ. Ezek a párok performatív-értékelő módon hozzák létre a megkülönböztetéseket, ugyanakkor bizonytalan jelentésükkel szét is szóródnak a társadalmi élet különböző rétegeiben. A legfontosabb kérdés tehát az, hogy elképzelhető-e olyan társadalom (vagy közösség), ahol az értékelő kategorizálás nem a kizáró „vagy-vagy” logikáját követi, hanem a „sem-sem” vagy éppen az „és-és” sémáját.

ART EDUCATION (angol nyelvű kerekasztal-beszélgetés)

A Bolognai megállapodások nyomán az akadémiák fokozatosan kulturális vállalkozásként kezdtek működni, önálló költségvetéssel és gazdálkodási felelősséggel. Az egyes diszciplínák inkább saját részesedésük maximalizálására törekednek, semmint arra, hogy a gondolkodás, az élet és különösen a szabad kísérletezés autonóm terét hozzák létre. E kontextusban válik kérdésessé, miként tudnak a művészeti egyetemek érvényesülni és megőrizni sajátos küldetésüket.

Martha C. Nussbaum *Not for Profit: Why Democracies Need the Humanities* (2010) című munkájában már korán rámutatott arra, hogy a demokratikus társadalmak oktatási rendszerei radikális átalakuláson mennek keresztül, amely alapvetően érinti a közösségi együttélés minőségét és fenntarthatóságát. Nussbaum hangsúlyozza, hogy a nemzeti gazdasági haszon rövid távú maximalizálásának logikája a demokratikus társadalmak fennmaradásához szükséges készségek módszeres leértékelésével jár. Figyelmeztetése szerint, ha a folyamat folytatódik, az oktatás világszerte „hasznos gépeket” termel majd, nem pedig olyan autonóm polgárokat, akik képesek kritikai gondolkodásra, a hagyomány újraértékelésére, valamint mások tapasztalatainak és szenvedéseinek megértésére.

E jelenséget Nussbaum a humán- és művészeti tudományterületek fokozatos háttérbe szorulásával azonosítja, amelyet az oktatáspolitikák a globális versenyképesség érdekében hajtanak végre. Ez a tendencia világszerte, szinte minden nemzet oktatási rendszerében érvényesül. Ráadásul – amint rámutat – nem csupán a klasszikus értelemben vett humán tudományokat érinti, hanem a természettudományok és a társadalomtudományok humanisztikus aspektusait is: a kreativitást, a képzelőerőt és a szigorú kritikai reflexiót. Ezeket ugyanis a rövid távú, profitorientált készségfejlesztés logikája szorítja háttérbe, amely közvetlenül a gazdasági hasznosíthatóságot tekinti mércének.

Nussbaum határozottan vitatja azt a reduktív elképzelést, amely az oktatás kizárólagos célját a gazdasági növekedés szolgálatában jelöli ki, és hangsúlyozza: a gazdasági gyarapodás önmagában nem jelent magasabb életminőséget. A humán tudományok és a művészetek devalválása hosszú távon nem csupán az egyéni életminőséget rontja, hanem a demokratikus társadalmak stabilitását és vitalitását is súlyosan veszélyezteti, tehát azt, hogy ’hogyan élünk együtt’.

E kritikai felismerések nyomán a művészeti képzés különböző területeiről hívtunk meg neves oktatókat és kutatókat, hogy tapasztalataik, valamint tudományos reflexióik alapján bemutassák azokat a kihívásokat, amelyekkel intézményeikben szembesülnek, és azokat a stratégiákat, amelyeket a gyakorlatban alkalmaznak. Meggyőződésünk, hogy a különböző perspektívák találkozása hozzájárulhat egy újragondolt művészeti nevelés koncepciójához, amely képes válaszokat adni a kortárs neoliberális oktatáspolitikai közeg káros tendenciáira.

Résztvevők:

Pörcki Zsuzsanna, Kerekes Anna, Zics Brigitta, Aline Caillet, Dmitry Kharshak, Széplaky Gerda, Darida Veronika, Ulbert Ádám

Pörcki Zsuzsanna

Filozófus, egyetemi docens, a Budapesti Metropolitan Egyetem nemzetközi és tudományos dékánhelyettese. Vezeti a Művészet- és Designelméleti Intézetet, valamint a Design- és Művészetmenedzsment szakok programfelelőse.

Kerekes Anna

Kurátor, művész, kutató és oktató, a Montreali Québeci Egyetem (UQAM) Művészettudományi doktora (2018). 2018 óta a MO.CO. Montpellier Contemporain vezető kurátora, valamint oktat az École Supérieure des Beaux-Arts de Nîmes intézményében.

Zics Brigitta

Díjnyertes művész és akadémikus, aki munkáiban a művészet és tudomány összefonódását vizsgálja intermédia formákon és új technológiákon keresztül. A University College London Knowledge Lab egyetemi docense, a Digitális Médialkészítés szakirányon.

Aline Caillet

A művészetfilozófia, esztétika, kultúraelméletek és kortárs művészet professzora a párizsi Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne egyetemen, valamint a Művészeti Kar igazgatóhelyettese. Legutóbbi jelentős kötete: *Les mondes de l'art à l'âge du capitalisme culturel* (2025).

Dmitry Kharshak

Dékán és docens a Szentpétervári Művészet- és Designiskolában (HSE University). Kutató, akadémiai vezető, akinek munkája a designoktatás fejlesztésére és a nemzetközi együttműködés erősítésére összpontosít.

Széplaky Gerda

Filozófus, esztétika szakos egyetemi docens az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen. Oktatási területei közé tartozik az általános esztétika, a 20. századi művészettörténet, valamint a vizualitás- és filmtudomány.

Ulbert Ádám

Budapesten élő képzőművész, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskolájának hallgatója. Munkássága a képzőművészet, az ökológia és a science fiction határterületein mozog; MFA-diplomáját a Sandberg Instituutban szerezte, valamint ösztöndíjasa volt a Rijksakademie programjának.

EGYÜTTÉRZÉS. Az együttérzés lehetetlensége és elkerülhetetlensége – társadalomelméleti reflexiók. Sik Domonkos előadása (magyar)

Az előadásban kísérletet teszek az együttérzés mibenlétének fenomenológiai tisztázására, valamint a késő modernitásban jellemző társadalmi korlátok bemutatására.

Legáltalánosabb definíció szerint az együttérzésnek legalább három komponensét különböztethetjük meg: a másik szenvedésének észlelése (mentalizáció); a másik szenvedésének közvetett átélése (empátia); és a másik szenvedésének tapasztalatából fakadó morális kötelezettség (szolidaritás). E három komponens között abban az értelemben logikai kapcsolat van, hogy az együttérzéshez mindenekelőtt a másikat, mint érző (adott esetben negatív érzéseket átélő) lényt kell felfognunk; e felismerésre épül rá az interaffektivitás lehetősége, vagyis a másik és a saját érzelmek – többnyire önkéntelen – összehangolása; amiből következik a másik – részben sajátként megélt – szenvedésének csökkentésére irányuló aktív törekvés. A vonatkozó klasszikus vallási és filozófiai művek, újabban pedig a pszichológiai és neurológiai elméletek tanulsága szerint, az együttérzés univerzális antropológiai lehetőség – ebben az értelemben „elkerülhetetlen”.

Az individuumként elképzelt modern szubjektum számára e három komponens együttállása azonban korántsem magától értetődő. Egyaránt elképzelhető, hogy a másik szenvedését kitakarják a társadalmi látásviszonyok (a szenvedéstapasztalat nyilvánosságbeli konstrukciója); hogy a másik észlelt szenvedését nem éljük át (közöny); hogy a másik szenvedésének csökkentésére irányuló erkölcsi imperatívusból nem fakad tényleges tett (szolidaritás hiány igazságossági rendszerei). A modern társadalmi rendszerek kialakulása sajátos „morális ökonómiákat” teremtett, melyek keretei között a másik dologként mutatkozhat meg, a közöny természetessé válhat, miközben a szolidaritás társadalmi feltételekhez kötődik. Az együttérzés lehetőségterét mindezen tényezők nem csak külön-külön, de együtt is beszűkítik. Ez utóbbi esetben az együttérzés „lehetetlenné” válik, aminek következményeként atomizálódott, izolált élethelyzetek jönnek létre.

Az előadás utolsó szakaszában azt a kérdést vizsgálom meg, hogy milyen sajátos feszültségek és társadalmi zavarok születnek abból, hogy az együttérzés egyszerre elkerülhetetlen antropológiai sajátosság, miközben a kortárs viszonyok között strukturálisan ellehetetlenül. Ehhez a mentális zavarokkal, valamint a szolidaritással foglalkozó kritikai elméletek kínálnak támpontokat.

Sik Domonkos (1982) szociológus, filozófus, az ELTE-TáTK oktatója. Kutatásai az állampolgári kultúra és a mentális zavarok vizsgálatára irányulnak, elsősorban a kritikai elméletek és fenomenológia segítségével. Legutóbbi monográfiái: *Empty suffering* (Routledge 2021), *Salvaging modernity* (Brill 2025).

ÁLDOZAT. Filmvetítéssel kísért kerekasztal-beszélgetés (magyar)

A kortárs társadalmi gondolkodásban az áldozatiság és a szolidaritás fogalma egyre összetettebb keretek között jelenik meg, mely alapvetően érintkezik az emlékezetpolitika alakulásával, a traumaelméletek érvényességével, de befolyásolja a művészeti reprezentációk nyelvét, befogadását, etikáját is. Miért érzékeljük a nemzetközi szolidaritás meggyengülését, vajon az áldozat morális pozíciójának dominánssá válása valóban bénítóan hatott (hat) a társadalmi víziókra? Milyen főbb társadalmi és politikai viták, törésvonalak, átalakuló tendenciák jellemzik a kortárs politikai identitás-és emlékezetpolitikai diszkurzusok traumához, áldozathoz kapcsolt nyelvi és kulturális konstrukcióit? Az együttérzés és áldozati pozíció beemelése kulcsszerepet játszik a modern és kortárs művészi reprezentációk kulturális mechanizmusában is. A filmek, képzőművészeti alkotások, irodalmi művek nemcsak a háborús (és egyéb) traumák elszenvedőinek, az erőszak kommunikációra képtelen alárendelt szubjektumai számára kínálják a megszólalás lehetőségét, de a befogadó aktív interpretációját is a szolidaritás egyik formájává teszik. A különböző megközelítési irányok a fogalmak eltérő értelmezési tartományára világíthatnak rá, ugyanakkor arra is, hogy az áldozati pozíció nem csupán passzív elszenvedés, hanem komplex kulturális konstrukció, melynek értelmezése újfajta politikai és etikai kérdéseket vet fel. Az Áldozat panelben a szociológia, pszichológia, irodalomtudomány, film és képzőművészet területének jeles kutatói mutatják be az együttérzés és áldozat fogalmainak átalakulóban levő kontextusát, értelmezési keretét, használhatóságát.

A film: Ítéletlenül (Almási Tamás, 1991)

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői: Zombory Máté, Vajda Júlia, Zsadányi Edit, Turai Hedvig, Stóhr Lóránt

Dr. Zombory Máté, habilitált egyetemi docens, Szociológia Intézet és az ELTE-TK, Társadalomelmélet Tanszék tudományos főmunkatársa. *Kutatási területe a transznacionális kulturális emlékezet történeti szociológiája, a holokauszt-dokumentáció hidegháborús története, különös tekintettel Lévai Jenő újságíró és író munkásságára, a nemzetközi antifasizmus története és emlékezete. A közelmúltban publikációja: Traumatársadalom. Az emlékezetpolitika történeti-szociológiai kritikája (2019)*

Prof. Dr. Vajda Júlia, egyetemi tanár, az MTA doktora, az ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológia Tanszékének tudományos főmunkatársa, ORZSE – Szociális Munka és Társadalomtudományi Tanszék tanára. Szakterülete: holokauszt túlélők narratív identitása kvalitatív kutatási módszerek, narratív interjúk a történettudományi kutatásban, pszichiátriai betegek narratív identitása, zsidó identitás a holokauszt túlélők második nemzedékében. Közelmúltban megjelent publikációja: *Ott, akkor... – Túléléstörténetek a soárból* (2020)

Dr. Zsadányi Edit, habilitált egyetemi docens, az ELTE-BTK Magyar Irodalom és Kultúratudományi Intézet tudományos főmunkatársa. Szakterülete: narratív elméletek, feminista kritika, kultúratudomány, 20-21. századi magyar irodalom, női szerzők. Közelmúltban megjelent könyve: [Megszólal az alárendelt?](#) *A kiszolgáltatottak történetmondása 20-21. századi irodalmi művekben* (2025)

Dr. Turai Hedvig, független művészettörténész, műkritikus. Érdeklődési területe a nemi szerepek, a holokauszt és emlékezet kortárs művészeti megközelítései. Társzerkesztője (Sasvári Edittel és Hornyik Sándorral) és szerzője *A kettős beszédén innen én túl. Művészet Magyarországon 1956-1980* (2018) című kötetnek. Előkészületben *A jelentés terei. Holokauszt-emlékezet a kortárs művészetben* című könyve.

Dr. Stóhr Lóránt, filmtörténész, filmkritikus, a Színház-és Filmművészeti Egyetem habilitált docense. Szakterülete: filmmelodráma, dokumentumfilm, kortárs film, társadalmi és pszichológia jelenségek filmes reprezentációjának vizsgálata. Közelmúltban megjelent publikációja: *Személyesség, jelenlét, narrativitás. Paradigmaváltás a kortárs magyar dokumentumfilmekben* (2020)

A köznapi vakság fenomenológiája: előítélet, tapasztalat és megértés. Rényi András plenáris előadása (magyar nyelven)

Előadásomban egy olyan probléma vizsgálatára vállalkozom, amellyel a magam praxisában, műalkotások megítélése és értelmezése során kerülök szembe, de aminek relevanciája messze túlterjed a kritikus, a művészettörténész vagy az esztéta tematikus horizontján. A műalkotások szemlélése során szerezhető esztétikai tapasztalatot úgy tekintem, mint az általános emberi tapasztalásmód egy speciális esetét – ezért mondandóm, noha művészettörténeti példáimat a saját szakterületemről választom, talán más, e konferencián érintett területeken és összefüggésekben is érvényes lehet.

Kiindulópontként egy bibliai történetet – a feltámadott Jézus és az „emmausi tanítványok” csodás találkozását elemezném, majd ennek néhány festői feldolgozását (Caravaggio és Rembrandt műveit) vizsgálnám – abból a szempontból, hogy melyik miként érti félre vagy érti meg az események mélyebb evangéliumi üzenetét. Miért nem veszik észre a tanítványok a Mestert, és minek kell történnie, amikor mégis fölismerik? S vajon mi, nézők, nem vagyunk-e magunk is „vakok” a képekkel szemben – és észrevesszük-e, amikor a nagy festészet épp saját csőlátásunk, köznapi előítéleteink szűkösségére figyelmeztet bennünket?

Rényi András művészettörténész és esztéta, az Eötvös Loránd Egyetem (ELTE) Professor Emeritusa. Kutatási területe a művészettörténet, az interpretációelmélet és a hermeneutika, különös tekintettel Rembrandt, Caravaggio, valamint a modern és kortárs művészetek vizsgálatára. Emellett számos kortárs magyar és nemzetközi művész munkáját is tanulmányozta

SECURITY. Angol nyelvű előadás-szekció

A biztonság az elmúlt 25 évben fokozatosan vált a politikai közbeszéd egyre fontosabb hívószavává, elsősorban a jobboldali populista retorika által kínált narratívákkal keretelve. Az egymást érő helyi és globális krízisek - a klímaválság, gazdasági recessziók, háborúk, migráció - közepette a védelem ígérete a hatalomszerzés és a hatalomban maradás zálogává vált. Hogy e rendszerek mit és kiket védenek és mitől, kiktől, hogy mi is a fenyegetés, ki az ellenség, mi a biztonság ára és kik fizetik meg: az ezekre a kérdésekre adott válaszok mutatják meg igazán a mai hatalmi rendszerek valódi arcát. A szekció három megközelítésmódon keresztül világít rá a biztonság fogalmának jelentőségére aktuális társadalmi és magánjellegűnek tekintett problémáink értelmezésében. A kortárs művészet felől, az 2025-ös OFF-Biennále Budapest eseményeit összegezve, a művészet által kínált esettanulmányok szintjén mutatva fel azt a többszólamúságot, amelyben a biztonság témája megjelenik számunkra. A filozófia felől, szemügyre véve mindennapi biztonsággal kapcsolatos problémáinkat, melyek értelmezéséhez a hétköznapi és pszichológiai fogalomhasználat elégtelen, ezért szükségessé teszik a filozófiai elemzést. Végül a társadalomkutatás, illetve a szociológia felől, rámutatva arra, hogy a társadalom jelenlegi állapota milyen bizonytalanságokat, biztonsággal kapcsolatos kérdéseket vet fel.

Résztevők: Máriás Leonárd, Ullmann Tamás, Somogyi Hajnalka, Horváth Gideon

Máriás Leonárd

Filozófus, a Budapesti Metropolitan Egyetem oktatója. Kutatási területei közé tartozik a filozófiai gyakorlat és az etika.

Ullmann Tamás

Az ELTE Filozófia Intézetének professzora, az MTA doktora. Doktori fokozatát 2001-ben szerezte a párizsi Sorbonne Egyetemen, 2015-től az MTA tagjává. Főbb kutatási területei: a XX. századi filozófia, fenomenológia és pszichoanalízis, francia filozófia és kritikai társadalomfilozófia

Somogyi Hajnalka

Kortárs művészeti kurátor és az OFF-Biennále Budapest vezetője, a METU oktatója. Az ELTE-n diplomázott művészettörténetből, majd a Bard College-ban végzett kurátorként. Korábban a Trafó Galéria és a Ludwig Múzeum kurátora volt.

Horváth Gideon

Párizsban tanult, Budapesten élő magyar-francia interdisziplináris vizuális művész. Főként szoborinstallációkkal dolgozik, és munkáiban gyakran foglalkozik széleskörű társadalmi és ökológiai problémákkal.

INTIMACY. Finding the One. intimacy from a Sociological and Psychotherapeutic Perspective (angol nyelvű kerekasztal- beszélgetés)

A kerekasztal-beszélgetés során azt a kérdést járjuk körül, hogy vajon létezik-e a nagy Ő. A felvetést igyekszünk tágabb kontextusban megközelíteni és áttekinteni, hogy hogyan változtak az elmúlt évszázadok során a házassági és párkeresési gyakorlataink: miképpen tűnnek el a házasságot korábban alátámasztó tartópillérek, és alakul át a korlátozott házassági piac először párkapcsolati, majd szexuális piaccá, és hogyan válik az egyéni boldogságkeresés minden korábbinál meghatározóbb szemponttá és elvárássá. Mivel a témát egyszerre ragadjuk meg pszichoterápiás és szociológiai nézőpontból, látni fogjuk, hogy milyen elvárásokat támaszt az egyén a párja és a párkapcsolat iránt, hogyan éli meg az intim kapcsolatok kialakításának nehézségeit, ahogyan azt is, hogy milyen társadalmi elvárások, normák és mítoszok határozzák meg intim viszonyainkat. Mivel a társkeresés egyre nagyobb mértékben átkerül az online térbe, a párkereső applikációk és a közösségi médiák szerepére és veszélyeire is kitérünk.

A beszélgetés résztvevői:

András Felícia felnőtt klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológus, pszichoterapeuta

Fáber Ágoston szociológus, műfordító

FIATALSÁG – ÖREGSÉG. (előadás, filmvetítés és kerekasztalbeszélgetés, magyar nyelven)

A szekció témája az öregséghez, az öregedéshez és az idősekhez való viszonyunk. Takács Ádám előadása az idő problémáján keresztül közelít a témához, ezt követően megnézzük Révész Bálint *Granny Project* című filmjét, amelyben a generációk egymáshoz való viszonya kerül előtérbe. A filmvetítést követő beszélgetésben Nagy Nikolett volt METUs hallgató, a *Fiatalság – Öregség* kiállítás kurátora, Nemes Anna képzőművész, Takács Ádám és Révész Bálint részvételével kapcsolódunk az előadás, a film és a kiállítás által felvetett kérdésekhez.

Előadás: Takács Ádám: Idő és idősödés (Asztrakt) – 20 perc

Az előadás a fiatalság és öregség kérdését az európai gondolkodás idő-problematikája kontextusában igyekszik elhelyezni. Arra próbálunk rámutatni, hogy az "idősödés" társadalmi problémáinak eredetét a lélek és a test eltérő időbeliségének feszültsége jelöli ki, így ezek megoldását is ezen a terepen érdemes keresni.

Filmvetítés: *Granny Project*, magyar-angol dokumentumfilm, 2017, rendező: Révész Bálint – 90 perc

A kerekasztal beszélgetés résztvevői:

Nagy Nikolett Colette kurátor, képzőművész, mesterszakos végzettségét az METU-n szerezte. A kortárs művészetben keresztül társadalmi és személyes kérdéseket vizsgál. Kiemelten foglalkozik a női szerepekkel, az idő múlásával és a fiatalság–öregség témájával, valamint kutatja a hazai műgyűjtés szociológiáját és a birtoklás esztétikáját. Kiállításaiiban fontos szerepet játszik a látás kultúrájának tanítása és a látogatók művészeti érzékenységének fejlesztése.

Nemes Anna 2014-ben végzett a Magyar Képzőművészeti Egyetemen festőként. 2016-ban posztgraduális képzésben vett részt a Pécsi Tudományegyetemen művészetterapeutaként, majd ezzel a végzettséggel fiatalokú bűnelkövetők számára létrehozott javítóintézetekben dolgozott. 2024-ben az ACAX ösztöndíjjal New Yorkban szélesebb körű interdiszciplináris művészeti kutatást (*Violence of Freedom*) indított. Jelenleg a Magyar Képzőművészeti Egyetem doktorandusz kutatója, ahol a filozófia és a művészet kapcsolatát vizsgálja az adjekció értelmezése felől. Munkáit 2010 óta egyéni és csoportos kiállításokon mutatják be Európa szerte, Kanadában és az Egyesült Államokban. A Várfok Galéria (H) és a Galerie Isabelle Lesmeister (D) képviseli. Csujka Lászlóval közös rendezése, a *Gentle* a Sundance Filmfesztiválon (USA) debütált, első esszé-dokumentumfilmje, a *Beauty of the Beast* pedig a Sheffield DocFest-en (GB) került bemutatásra 2022-ben, workshopokon és filmfesztiválokon szerepeltek szerte a világon, Sheffielddől Sydney-ig.

Révész Bálint producer és rendező a londoni székhelyű produkciós ház, a Gallivant Film és a budapesti alternatív forgalmazással foglalkozó Kontra alapítója. Az első saját rendezése a Magyarországon moziban is bemutatott *Nagyi Projekt*, a generációk közötti kapcsolatról és a XX. század történelmének

szubjektivitásáról szól. A film számos fesztiválon mutatkozott többek között a Dok Leipzig (MDR forgalmazói díj), Hot Docs Canada, Taiwan IDFF (Next Generation díj) valamint elnyerte a magyar filmkritikusok legjobb dokumentumfilm és legjobb vágás díjját. KIX című, az HBO Max és az Arte France finanszírozásában megvalósult filmje is számos nemzetközi díjat kapott, többek között a legjobb dokumentumfilm díjjakat a TIFF, Zagrebdox fesztiválokon, valamint a kritikusok díját a GoEast és Zagrebdox fesztiválokon.

Takács Ádám, filozófus, esztétikustörténész, a METU Művészet és Designelméleti Intézetének docense, 2009-2025 között az ELTE BTK adjunktusa, 2021-2024-ben a University of Alberta vendégprofesszora. Doktorátusát a párizsi EHESS-en szerezte, meghívott oktatóként és kutatóként dolgozott Franciaországban, Romániában, Hong Kong-ban és az USA-ban. Érdeklődési területe kiterjed a francia kortárs filozófia, a fenomenológia, a marxizmus hagyományai és a modern európai intellektuális történelem témáira.